

## สภาพการณ์และแนวโน้มสมรรถนะของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย

### Current Situations and Emerging Trends of Artisans' Capacities in Thailand

ศักรินทร์ หงส์รัตนาวรกิจ\*

Sakarin Hongrattanavorakit

จอมขวัญ สุวรรณรักษ์

Jomkhwun Suwannarak

จุฑามาศ พีรพัชระ

Chutamas Peeraphatchara

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Faculty of Home Economics Technology,

Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

\*sakkarin.ho@rmutp.ac.th

#### บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการณ์และแนวโน้มสมรรถนะของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย โดยการใช้การวิจัยเอกสาร และกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญ 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยการใช้แนวคำถามการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษางานแกะสลักของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทยมีการจัดการศึกษานอกระบบ และการจัดการศึกษาในระบบวิธีการเรียนการสอนเรียนตั้งแต่ลายพื้นฐานง่าย ๆ จนถึงลวดลายชั้นสูง 2) การสืบทอดอาชีพงานแกะสลักของช่างแกะสลักในประเทศไทยมีอาชีพหลากหลาย เช่น รับราชการ/พนักงานของรัฐ พนักงานบริษัทเอกชน ธุรกิจส่วนตัว อาชีพอิสระ 3) อุปกรณ์ที่ใช้ของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทยแบ่งออกเป็นอุปกรณ์หลักและอุปกรณ์เสริม 4) วัตถุดิบของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทยแบ่งออกเป็นฝักของไทย ผลไม้ของไทย ฝักต่างประเทศ ผลไม้ต่างประเทศ 5) ลวดลายของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทยแบ่งออกเป็นลวดลายขั้นต้น ลวดลายชั้นกลาง ลวดลายชั้นสูง 6) เทคนิคการแกะสลักของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย ประกอบด้วย การจับมีด การเลือกอุปกรณ์ เทคนิคการแกะสลักขั้นพื้นฐาน เทคนิคการแกะสลักชั้นกลาง เทคนิคการแกะสลักขั้นสูง 7) การดูแลรักษาผลงานแกะสลักของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย แบ่งออกเป็นระยะสั้น 1-2 วัน ระยะยาว 3-7 วัน

และ 8) ประโยชน์การนำงานแกะสลักไปใช้ของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย งานแกะสลักนำไปใช้เพื่อการบริโภค งานมงคล งานอวมงคล สามารถเป็นอาชีพในธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร ร้านอาหาร และการเผยแพร่วัฒนธรรม นอกจากนั้นยังสามารถสร้างอาชีพแกะสลักของที่ระลึกได้อีกด้วย

**คำสำคัญ :** ช่างฝีมือแกะสลัก การแกะสลักผักและผลไม้ สมรรถนะของช่างฝีมือแกะสลัก

## Abstract

This qualitative study investigated the current state and evolving trends of artisans' capacities in Thai fruit and vegetable carving. Utilizing document analysis and in-depth interviews with eighteen experts, the research employed interview questions as primary data collection tools, further strengthened by data triangulation for comprehensive qualitative analysis.

The findings revealed that carving work by artisans in Thailand is primarily organized by both non-formal and formal education systems, structured systematically from foundational basics to advanced patterns; the inheritance of carving careers among Thai artisans span various sectors including government service, private companies, entrepreneurship, and freelance work; equipment used by carving artisans is classified into main tools and accessories; raw materials encompass Thai and foreign vegetables and fruits; carving patterns range from basic to intermediate and advanced respectively; carving techniques involve knife holding, equipment selection, and proficiency in different carving levels; maintenance practices of Thai carving artisans are categorized into short-term, 1–2 days, and long-term, 3–7 days, strategies; and the benefits of carving work extend beyond artistic expression, serving purposes such as consumption, participation in events, and career opportunities in diverse sectors, including hospitality and cultural promotion. This research contributes valuable insights into the multifaceted aspects of the carving industry in Thailand, encompassing educational structures, career trajectories, technical intricacies, and diverse applications within this artistic craft.

**Keywords :** craftsman, vegetable and fruit carving, craftsman's capacity

## บทนำ

ศิลปะการแกะสลักผักและผลไม้เป็นงานศิลปะแขนงหนึ่งที่มีความวิจิตรงดงาม การแกะสลักผักและผลไม้เป็นงานที่ต้องใช้สมาธิ ความประณีต ความคิดสร้างสรรค์ พื้นฐานความรู้ทางศิลปะ และต้องมีการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ ปัจจุบันการจัดการศึกษารายวิชาการแกะสลักผักและผลไม้ มีการสอน

ตั้งแต่ในระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา นอกจากนี้การแกะสลักผักและผลไม้ยังมีคุณค่าในด้านต่าง ๆ ได้แก่ คุณค่าทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่มีรูปแบบเฉพาะ โดยมีการถ่ายทอดฝีมือการแกะสลักผ่านจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และสะท้อนวิถีชีวิตของความเป็นไทย มีคุณค่าความงามของการแกะสลักที่มีเอกลักษณ์ไม่เหมือนใคร และคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมที่สามารถสร้างอาชีพและรายได้อีกด้วย (Hongrattanavorakit, 2022) งานช่างแกะสลักผักและผลไม้ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ประจำปีพุทธศักราช 2557 สำหรับการขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ เป็นสมบัติอันล้ำค่าที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ สืบส่ง และสืบทอดมาถึงลูกหลานรุ่นต่อรุ่น การประกาศขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ เป็นหนทางหนึ่งในการปกป้องคุ้มครองเพื่อไม่ให้เกิดการสูญเสียชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่เป็นองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญของประเทศชาติ และยังเป็นหนทางหนึ่งในการประกาศความเป็นเจ้าของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ในขณะที่ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่จะคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ (DCP, 2016)

งานวิจัยของ Hongrattanavorakit & Chantakul (2023) กล่าวว่า ปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประกอบกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้สังคมได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ รวมถึงการผสมผสานวัฒนธรรมกับชาติอื่น ส่งผลให้เยาวชนซึมซับวัฒนธรรมข้ามชาติตามกระแสนิยมของสังคมและเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมชาติไทยน้อยลง ดังนั้นครอบครัว สังคม สื่อมวลชน ควรปลูกกระแสให้เยาวชนหันมาใส่ใจเห็นคุณค่าและร่วมมืออนุรักษ์และพัฒนาการแกะสลักผักและผลไม้ของไทยให้คงอยู่สืบไป และงานวิจัยของ Suriyakamol (2016) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศในการแกะสลักผักและผลไม้ มีขั้นตอนเตรียมความพร้อมก่อนการจัดการเรียนรู้ การเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ ขั้นตอนประเมินผลกาปฏิบัติ และการปรับปรุงผลการปฏิบัติ โดยมีเงื่อนไขภายในตัวบุคคลและเงื่อนไขจากสภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลต่อการเป็นช่างฝีมือแกะสลักในอนาคต นอกจากนั้นงานวิจัยของ Panprom (2013) ศึกษาการแกะสลักผักและผลไม้ไทย การพัฒนาตลาดเพื่อการประกอบการจัดเลี้ยงระดับชาติ กล่าวว่าปัญหาการแกะสลัก ได้แก่ วัตถุดิบ ช่างแกะสลัก ลวดลายขาดการพัฒนาและการถ่ายทอด ช่างแกะสลักขาดประสบการณ์ด้านองค์ประกอบศิลป์ เป็นต้น

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการณ์และแนวโน้มสมรรถนะของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทยเป็นอย่างไร เพื่อนำผลไปเป็นแนวทางสำหรับสถาบันการศึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการช่างฝีมือแกะสลักของตลาดฝีมือแรงงานในประเทศไทย รวมถึงเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการบริหารทรัพยากรแรงงานช่างฝีมือสามารถปรับเปลี่ยนบทบาทการทำงานให้สอดคล้องต่อสถานการณ์ในอนาคตได้ จึงเป็นที่มาของการวิจัยในครั้งนี้

## วัตถุประสงค์

ศึกษาสภาพการณ์และแนวโน้มสมรรถนะของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย

## ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เพื่อนำผลไปเป็นแนวทางสำหรับสถาบันการศึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการช่างฝีมือและสลักของตลาดฝีมือแรงงานในประเทศไทย
2. เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการบริหารทรัพยากรแรงงานช่างฝีมือสามารถปรับเปลี่ยนบทบาทการทำงานให้สอดคล้องต่อสถานการณ์ในอนาคตได้

## ทบทวนวรรณกรรม

**1. สมรรถนะ (Competency)** เป็นคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ

### 1.1 ความหมายของสมรรถนะ

McClelland (1973) กล่าวว่าสมรรถนะ หมายถึงคุณลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในตัวบุคคล ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้จะเป็นตัวผลักดันให้บุคคลสามารถสร้างผลการปฏิบัติงานที่ตนเองรับผิดชอบได้สูงกว่าผู้อื่นหรือเหนือกว่าเกณฑ์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ Spencer & Spencer (1993) ให้ความหมายของสมรรถนะไว้ว่า คุณลักษณะของบุคคลที่เชื่อมโยงถึงเหตุและผลกับผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผลหรือสูงกว่า สามารถอ้างอิงกับเกณฑ์มาตรฐานของงานหรือสถานการณ์หนึ่ง ๆ ได้โดยอธิบายขยายความจากหมายออกไปเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ คุณลักษณะที่สำคัญ (Underlying Characteristic) ของบุคคล หมายถึงคุณลักษณะภายในของแต่ละบุคคลที่แสดงถึงความเป็นตัวตนหรือบุคลิกภาพ ซึ่งสามารถคาดหมายพฤติกรรมในลักษณะและสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างหลากหลายและกว้างขวาง ความเชื่อมโยงระหว่างเหตุและผล (Causally Related) กับผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผล หมายถึง ลักษณะที่สามารถคาดหมายหรือเป็นสาเหตุให้เกิดพฤติกรรมและผลการปฏิบัติงาน การอ้างอิงกับเกณฑ์มาตรฐาน (Criterion-Referenced) ของงานหรือสถานการณ์ หมายถึงการประเมินผลการปฏิบัติงานจากมาตรฐานหรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้

### 1.2 องค์ประกอบของสมรรถนะ

Chaisri (2020) กล่าวว่า สมรรถนะคือคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถสร้างผลงานได้โดดเด่นกว่าเพื่อนร่วมงานอื่น ๆ ในองค์กร โดยองค์ประกอบของสมรรถนะตามมี 5 ส่วน คือ

- (1) ความรู้ (Knowledge) คือ ความรู้เฉพาะในเรื่องที่ต้องรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญ
- (2) ทักษะ (Skill) คือ สิ่งที่ต้องการให้ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะที่เกิดขึ้นนั้นมาจากพื้นฐานทางความรู้ และสามารถปฏิบัติได้อย่างคล่องแคล่วองไว
- (3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (Self-concept) คือ เจตคติ ค่านิยม และความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตน หรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็น
- (4) บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล (Traits) คือ ลักษณะการแสดงออกที่ถือได้ว่าเป็นแบบฉบับเฉพาะบุคคล ถือว่าเป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลนั้น
- (5) แรงจูงใจ / เจตคติ (Motives / Attitude) เป็นแรงจูงใจหรือแรงขับภายในซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย หรือมุ่งสู่ความสำเร็จ เป็นต้น

## 2. ช่างแกะสลักผักและผลไม้

### 2.1 กลุ่มช่างแกะสลักผักและผลไม้

Sawangasuk (2012) ได้แบ่งกลุ่มช่างออกเป็น 4 กลุ่ม คือ ช่างหลวงช่างที่รับราชการเพื่อสนองตามประสงค์ของราชการในส่วนพระมหากษัตริย์ ลักษณะที่เห็นได้ชัดเจนในกลุ่มของช่างหลวงคือการจำแนกหน้าที่ความชำนาญเฉพาะด้านหรือเฉพาะกรม ซึ่งจะแบ่งแยกย่อยกันอย่างละเอียด เช่น กลุ่มช่างสิบหมู่คือ กลุ่มช่างที่มีความรู้ความชำนาญในงานช่าง ประเภทประณีตศิลป์ และจิตรศิลป์ในกลุ่มช่างสิบหมู่ ช่างแกะมีหน้าที่แกะเครื่องสดในงานราชพิธีและพิธีต่าง ๆ จึงถือได้ว่าช่างสิบหมู่เป็นสถาบันผลิตต้นแบบรูปลักษณ์ หลักการ วิธีการทางช่างแกะสลักผักและผลไม้สืบมาจนถึงปัจจุบัน ช่างสตรีชาววังสตรีชาววังมีบทบาทสำคัญในงานช่างแกะสลักผักและผลไม้ในสมัยรัตนโกสินทร์อย่างยิ่ง พระราชวังฝ่ายในเป็นที่นิยมในการฝากฝังลูกหลานให้เข้ามาอยู่ตามตำแหน่งเจ้านายต่าง ๆ เพื่ออบรมกิริยามารยาท จึงมีผู้เปรียบเทียบกับว่าราชสำนักฝ่ายในเป็นวิทยาลัยการเรือนสำนักใหญ่ที่สุดในเมืองไทย แต่ก็มีใช้ว่ากุลสตรีทุกคนจะเข้าไปศึกษาในพระราชวังฝ่ายในได้ ผู้ที่มีโอกาสไปถวายตัว ถ้าไม่ใช่พระญาติก็ต้องเป็นลูกหลานของผู้ที่ทรงคุ้นเคยหรือเป็นลูกหลานของข้าหลวงเดิมจึงจะมีโอกาสถวายตัว การเรียนเป็นการจำต่อ ๆ กันลงมาและค่อย ๆ ทำไปจนชำนาญ เมื่อมีความรู้ความชำนาญในงานช่างและระเบียบประเพณีต่าง ๆ ดีพอสมควรแล้วก็จะถูกลาออกมาอยู่บ้านและออกเรือนกันต่อไป ความรู้ทางงานช่างต่าง ๆ ก็แพร่หลายออกไปด้วย พระช่างและช่างของวัด วัดเป็นสถานที่อีกแห่งหนึ่งที่สำคัญในการถ่ายทอดวิชาช่างทั้งยังเป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรมเกือบทุกสาขารวมถึงวิชาช่างแกะสลักผักและผลไม้ การแทงหยวกเพื่อประดับเมรุช่างเหล่านี้ ได้แก่ พระภิกษุและชาวบ้านทั่วไป ซึ่งวัดมีกิจกรรมที่ต้องใช้วิชาช่าง การร่วมมือร่วมใจในชุมชน การแข่งขันประชันฝีมือทั้งภายในและนอกท้องถิ่น ทำให้เกิดการพัฒนาศิลปกรรมแบบศิลปะระบบสังคมของชุมชนและช่างชาวบ้าน งานช่างแกะสลักผักและผลไม้ในชาวบ้านสืบทอดกันมาโดยรับการถ่ายทอดโดยช่างของหลวงและพระช่าง ซึ่งส่วนใหญ่มาจากส่วนกลางหรือในพระบรมมหาราชวัง ชาวบ้านในสมัยรัตนโกสินทร์ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม เช่น การทำนา ทำไร่ อาชีพอย่างอื่น เป็นอาชีพรองหรืองานอดิเรก วิชาช่างสืบทอดตามวงศ์สกุล การเรียนมักจะเรียนที่วัด

### 2.2 คุณสมบัติของช่างแกะสลักผักและผลไม้

Sawangasuk (2012) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของช่างแกะสลักผักและผลไม้ไว้ดังนี้ เป็นผู้ที่มีทักษะในการออกแบบและแกะสลักผักและผลไม้ ทักษะคือ ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน ทักษะไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเองหรือเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ แต่ทักษะเกิดจากการทุ่มเทฝึกฝน และสามารถพัฒนาได้ตลอดเวลา เป็นผู้ที่มีความคิดค้นและสร้างสรรค์ผลงาน นอกจากความรู้ด้านทฤษฎีพื้นฐานและมีประสบการณ์แล้ว ปัจจัยสำคัญที่ต้องมีคือ “ความคิดสร้างสรรค์” มีความสามารถในการคิดค้นปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือสร้างงานใหม่ให้เกิดขึ้น ต้องเป็นผู้ติดตามช่าง ความเคลื่อนไหว และการเปลี่ยนแปลงในสาขางานของตนอยู่เสมอ รสนิยม ความต้องการของผู้คนไม่มีวันคงที่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงจึงเกิดขึ้นเสมอ ทั้งรูปแบบวัสดุ และวิธีการ การติดตามข่าวสารด้านลวดลาย วัสดุการตกแต่งเทคโนโลยีการเก็บรักษา เกณฑ์การตัดสิน มีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในงานออกแบบเฉพาะด้านงานออกแบบ แต่ละอย่างจะมีแนวคิดรูปแบบเฉพาะ เช่น วัสดุ อุปกรณ์ กระบวนการทำโครงสร้าง การใช้สีของวัสดุภัณฑ์ เป็นต้น

งานออกแบบและตกแต่งงานแกะสลักผักและผลไม้ นอกจากจะใช้หลักการและทฤษฎีการออกแบบ ผู้ออกแบบจะต้องมีความรู้ความสามารถอย่างน้อย 4 สาขา ได้แก่ ความรู้ทางด้านศิลปะ ความรู้เรื่องงานแกะสลักผักและผลไม้ ความรู้พื้นฐานทางด้านช่าง และความรู้ในการบริหารจัดการ

### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเอกสาร ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีนักวิชาการหรือบุคคลอื่นทั่วไปได้จัดบันทึก ตีพิมพ์เผยแพร่สู่สาธารณะจัดเป็นข้อมูลแบบทุติยภูมิที่มีความเกี่ยวข้องกับสภาพการณ์และแนวโน้มสมรรถนะของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ การรวบรวมเอกสาร สิ่งสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ หนังสือ บทความวิชาการ บทความวิจัย งานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องและคัดเลือกเอกสาร ผู้วิจัยได้คัดเลือกเอกสารแต่ละชนิดเพื่อพิจารณาข้อความของข้อมูล โดยอ้างอิงจากผู้เขียนหรือหน่วยงานที่สร้างเอกสารว่ามีความน่าเชื่อถือหรือไม่ ช่วงเวลาที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลในบริบทอื่น ๆ ในช่วงเวลานั้นหรือไม่ พร้อมตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารโดยการเปรียบเทียบกับเอกสารอื่น ๆ ที่มีข้อมูลประเภทเดียวกัน เป็นการยืนยันความถูกต้องและคัดเลือกเอกสารเหล่านี้มาเป็นตัวแทนของเอกสารที่มีข้อมูลแม่นยำสามารถนำมาใช้แทนเอกสารประเภทเดียวกันได้ และสังเคราะห์เอกสารเพื่อหาความสัมพันธ์ ข้อเสนอแนะด้วยการตีความและวิเคราะห์เพื่อใช้ในการอธิบายเหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ว่าในอดีตที่ผ่านมาสภาพการณ์เป็นอย่างไรและปัจจุบันเป็นอย่างไร หลังจากที่ได้เอกสารที่อยู่ภายในขอบเขตของงานวิจัยแล้ว นำมาศึกษาเป้าหมาย สมมติฐานของเอกสาร คัดคุณภาพของเนื้อหา และวิเคราะห์ถึงความเชื่อมโยงต่าง ๆ เกี่ยวกับสภาพการณ์และแนวโน้มสมรรถนะของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย

### กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักในการให้ข้อมูลสำหรับนำมาใช้ในกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก 18 คน ดังต่อไปนี้ ผู้ใช้งาน สถานประกอบการ และเจ้าของธุรกิจ ซึ่งทำงานกับช่างแกะสลักจำนวน 3 คน ครู / อาจารย์สอนแกะสลัก ซึ่งทำการสอนวิชาการแกะสลักมาแล้วไม่น้อยกว่า 20 ปี จำนวน 3 คน กรรมการตัดสินการแข่งขันการแกะสลักระดับชาติจำนวน 3 คน ปรมาจารย์ด้านการแกะสลัก ซึ่งมีการเขียนหนังสือ ตำราการแกะสลักเป็นของตนเองจำนวน 3 คน ช่างแกะสลักมืออาชีพ ซึ่งมีรายได้จากการแกะสลักมาแล้วไม่น้อยกว่า 15 ปี จำนวน 3 คน และนักแข่งขันแกะสลัก ซึ่งผ่านการแข่งขันแกะสลักและได้รับรางวัลระดับชาติ จำนวน 3 คน

### เครื่องมือ

เครื่องมือที่สำคัญที่สุดสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ ตัวผู้วิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและครบถ้วนเพื่อศึกษาสภาพการณ์และแนวโน้มสมรรถนะของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย โดยผู้วิจัยเตรียมตัวในส่วน of ความรู้ ด้วยการศึกษาดูเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเตรียมแนวคำถามการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เตรียมเครื่องบันทึกเสียง สมุดจด ปากกา สำหรับการทำวิจัยภาคสนาม

### การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ

ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลเพื่อยืนยันว่าข้อมูลที่ได้นั้นถูกต้องและสอดคล้องกันหรือไม่ โดยพิจารณาจากช่วงเวลา สถานที่ และบุคคลที่แตกต่างกัน และใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีวิทยาด้วยการรวบรวมข้อมูลจากหลากหลายวิธี ได้แก่ การสังเกต การศึกษาจากเอกสาร

และการสัมภาษณ์เชิงลึก การใช้วิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือแบบสามเส้าช่วยลดความผิดพลาดในการตีความ โดยใช้มุมมองที่หลากหลายเพื่อยืนยันความหมายที่ชัดเจนและถูกต้องมากที่สุด ศึกษาเอกสารวิชาการ บทความ หนังสือที่เกี่ยวข้องกับสภาพการณ์และแนวโน้มสมรรถนะของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ตีความและสรุปผล

### การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้นำมาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร โดยกระบวนการและวิธีการวิเคราะห์ที่ได้ดำเนินการกระบวนการตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลักพบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นจึงนำประเด็นหลักมาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อยและหัวข้อย่อย โดยการเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อย นอกจากนี้ในระหว่างดำเนินการกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น ทางผู้วิจัยได้ดำเนินการกระบวนการสะท้อนตอบคู่ไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการกระบวนการสะท้อนในแต่ละช่วงหรือในแต่ละขั้นตอนตอบคู่ไปกับกระบวนการวิจัย เพื่อสร้างให้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพมีความแกร่ง แม่นตรง (Rigor) และมีความเข้มข้น (Intensive Process) มากยิ่งขึ้น โดยการพรรณนาข้อมูลปรากฏการณ์ร่วมด้วยเพื่อแสวงหาหรือให้ได้มาซึ่งข้อค้นพบจากกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพที่เป็นแนวทางประการสำคัญที่จะสามารถนำไปสู่การศึกษาสภาพการณ์และแนวโน้มสมรรถนะของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทยต่อไป

### สรุปผลการวิจัย

#### 1. การศึกษางานแกะสลักของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย

ตารางที่ 1 แสดงอดีตปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงการศึกษางานแกะสลักของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย

| อดีต                                                                                                                                                                                                                                                                        | ปัจจุบัน                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | การเปลี่ยนแปลง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- เรียนรู้จากการอธิบายการสาธิตหรือการทำให้ดู</li> <li>- เรียนรู้จากการสังเกตและทำตามผู้สอน แล้วทำไปพร้อม ๆ กัน</li> <li>- เรียนรู้ด้วยตนเองจากการลองผิดลองถูกด้วยการลงมือทำ</li> <li>- เรียนรู้จากการปฏิบัติงานในราชสำนัก</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- เรียนรู้ด้วยตนเองจากการลองผิดลองถูกด้วยการลงมือทำ</li> <li>- สอน / สาธิตให้ผู้เรียนดูเป็นขั้นตอนและให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ</li> <li>- การเรียนรู้ ภาควิชาที่ควบคู่กับการลงมือปฏิบัติตั้งแต่พื้นฐานจนถึงขั้นสูง</li> <li>- มีเทคโนโลยีสารสนเทศในการศึกษาเรียนรู้</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ผู้สอนยังคงสอนด้วยวิธีการสาธิตและให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตั้งแต่พื้นฐานจนถึงขั้นสูง</li> <li>- มีเทคโนโลยีสารสนเทศในการศึกษาเรียนรู้มากขึ้น</li> <li>- มีการเรียนการสอนงานแกะสลักออนไลน์มากขึ้น</li> <li>- มีหนังสือ / ตำราแกะสลักผักผลไม้ 2 ภาษาเพิ่มขึ้น</li> <li>- มีผู้สนใจเรียนแกะสลักทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ</li> </ul> |

## 2. การเริ่มต้นอาชีพของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย

ตารางที่ 2 แสดงอดีตปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงการเริ่มต้นอาชีพของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย

| อดีต                                                                                                         | ปัจจุบัน                                                                                                                                                  | การเปลี่ยนแปลง                                                                                                                                                      |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>รับราชการ / พนักงานของรัฐ</b>                                                                             |                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                     |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- ข้าราชการบริพาร ครู อาจารย์</li> <li>- แม่ครัวของสถานทูต</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ข้าราชการบริพาร ครู อาจารย์</li> <li>- แม่ครัวของสถานทูต</li> </ul>                                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ครู อาจารย์สอนแกะสลัก แม่ครัวของสถานทูต มีมากขึ้น</li> </ul>                                                               |
| <b>พนักงานบริษัทเอกชน</b>                                                                                    |                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                     |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- พ่อครัวร้านอาหาร โรงแรม ภัตตาคาร</li> </ul>                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>- พ่อครัวร้านอาหาร โรงแรม ภัตตาคาร</li> </ul>                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>- พ่อครัวร้านอาหาร โรงแรม ภัตตาคาร มีมากขึ้นเพราะการแกะสลักสร้างมูลค่าเพิ่มให้งานอาหาร</li> </ul>                            |
| <b>ธุรกิจส่วนตัว</b>                                                                                         |                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                     |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>-</li> </ul>                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>- เจ้าของร้านอาหารไทย</li> <li>- โรงเรียนสอนแกะสลักในเมืองไทยและต่างประเทศ</li> </ul>                              | <ul style="list-style-type: none"> <li>- โรงเรียนสอนแกะสลักในเมืองไทยและต่างประเทศ มีมากขึ้นเพราะได้รับความนิยม</li> </ul>                                          |
| <b>อาชีพอิสระ</b>                                                                                            |                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                     |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- แกะสลักของที่ระลึก</li> <li>- ช่างแทงหยวก</li> </ul>                | <ul style="list-style-type: none"> <li>- แกะสลักของที่ระลึก</li> <li>- ช่างแทงหยวก</li> <li>- วิทยากรสอนแกะสลัก</li> <li>- ช่างแกะสลักผักผลไม้</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ช่างแกะสลักมีอาชีพมากขึ้นและมีรายได้สูง เพราะเป็นงานฝีมือ เช่น แกะสลักของที่ระลึก ช่างแทงหยวก วิทยากรสอนแกะสลัก</li> </ul> |

## 3. อุปกรณ์ที่ใช้ของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย

ตารางที่ 3 แสดงอดีตปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงอุปกรณ์ที่ใช้ของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย

| อดีต                                                                     | ปัจจุบัน                                                                        | การเปลี่ยนแปลง                                                                                                                                                                                         |
|--------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>อุปกรณ์หลัก</b>                                                       |                                                                                 |                                                                                                                                                                                                        |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- มีดแกะสลักอย่างเดียว</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- มีดแกะสลักและมีอุปกรณ์เสริม</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- เกิดรูปแบบการใช้มีดหลากหลายชนิด เช่น มีดแกะสลักด้ามแบน ปลายมีดโค้งเล็กน้อย ใบมีดเป็นสแตนเลส มีดแกะสลักด้ามกลม ผลิตด้วยมือ ปลายมีดตรงเป็นเนื้อเหล็ก</li> </ul> |

ตารางที่ 3 แสดงอดีตปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงอุปกรณ์ที่ใช้ของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย (ต่อ)

| อดีต                                                                                                                                    | ปัจจุบัน                                                                                                                                                                      | การเปลี่ยนแปลง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| อุปกรณ์เสริม                                                                                                                            |                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- มีดแกะสลักอย่างเดียว</li> <li>- มีดคว้าน มีดบาง</li> <li>- เครื่องมือแกะสลักของอ่อน</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- มีดคว้าน มีดบาง</li> <li>- เครื่องมือแกะสลักของอ่อน</li> <li>- เครื่องมืออื่น ๆ เช่น มีดหันลาย ที่ขูดผิวผลไม้ ที่เขาะกลีบ</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- มีดคว้านปลายมีดยาว</li> <li>- มีดบางใช้ในการลอกเปลือก / หั่น</li> <li>- เครื่องมือแกะสลักของอ่อน</li> <li>- เนื้อสแตนเลสมีความคม แข็งแรงกว่าเนื้อทองเหลือง</li> <li>- มีการนำเข้าอุปกรณ์แกะสลักจากต่างประเทศ</li> <li>- มีการใช้อุปกรณ์แกะสลักช่วยเพิ่มความรวดเร็วและเพิ่มเทคนิคการแกะสลักที่หลากหลาย</li> </ul> |

#### 4. วัตถุดิบของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย

ตารางที่ 4 แสดงอดีตปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงวัตถุดิบของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย

| อดีต                                                                                                                        | ปัจจุบัน                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | การเปลี่ยนแปลง                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- การเลือกซื้อวัตถุดิบคำนึงถึงประโยชน์การนำไปใช้ และเป็นผักผลไม้ตามฤดูกาล</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- คำนึงถึงประโยชน์การนำไปใช้</li> <li>- การเลือกซื้อผักผลไม้ วัสดุที่มีรูปลักษณะทางกายภาพ รูปทรง สี ขนาด ผิวสัมผัส กลิ่น ความคงทนของผักผลไม้ งบประมาณ แรงงาน ระยะเวลาในการเตรียม</li> <li>- การดูแลเก็บรักษาผักและผลไม้ ก่อนการแกะสลัก ระหว่างการแกะสลัก และหลังการแกะสลัก</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ผักและผลไม้มีคุณภาพดี มีให้เลือกมากกว่าในอดีต</li> <li>- การนำเข้าผักและผลไม้เข้าจากต่างประเทศ</li> <li>- นำเทคโนโลยีการปลูกผักผลไม้จากต่างประเทศมาปลูกในประเทศไทย</li> <li>- เข้าใจการเลือกวัสดุ วัตถุดิบผักและผลไม้ ระยะเวลาการเตรียมงาน การเก็บรักษาผักและผลไม้ แกะสลัก</li> </ul> |

#### 5. ลวดลายการแกะสลักของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย

ตารางที่ 5 แสดงอดีตปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงลวดลายการแกะสลักของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย

| อดีต                                                                                                                            | ปัจจุบัน                                                                                                                        | การเปลี่ยนแปลง                                                                                                                    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ลวดลายขั้นต้น                                                                                                                   |                                                                                                                                 |                                                                                                                                   |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- ดอกขาลายพื้นฐาน ใบไม้ต่าง ๆ ดอกไม้รูปทรงง่าย ๆ แกะสลักจากพริก มะเขือ แตงกวา</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ดอกขาลายพื้นฐาน ใบไม้ต่าง ๆ ดอกไม้รูปทรงง่าย ๆ แกะสลักจากพริก มะเขือ แตงกวา</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- การนำลายขั้นต้นมาประยุกต์สร้างสรรค์ลายใหม่ เช่น ดอกทิวลิป ดอกกลีบลูกจากแตงกวา</li> </ul> |

ตารางที่ 5 แสดงอดีตปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงลวดลายการแกะสลักของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย (ต่อ)

| อดีต                                                                                                                  | ปัจจุบัน                                                                                                                      | การเปลี่ยนแปลง                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>ลวดลายชั้นกลาง</b>                                                                                                 |                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                       |
| – ดอกกรักรั้ว ดอกบานชื่น ดอกกุหลาบ ดอกผีเสื้อ ดอกมะลิ ดอกกล้วยไม้ แกะสลักภาชนะ                                        | – ดอกกรักรั้ว ดอกบานชื่น ดอกกุหลาบ ดอกผีเสื้อ ดอกมะลิ ดอกกล้วยไม้ แกะสลักภาชนะ                                                | – การแกะสลัก เน้นความเป็นธรรมชาติเหมือนจริง                                                                                                                                                                                                           |
| <b>ลวดลายชั้นสูง</b>                                                                                                  |                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                       |
| – ดอกไม้โบราณ เช่น ดอกพุท ดอกพุทตูม ดอกนิล ดอกประพันธ์ ดอกเพชรสยาม ตัวสัตว์ ลายฉลุ ลายไทย ลายเครือเถา ลวดลาย ตัวอักษร | – ดอกไม้โบราณ เช่น ดอกพุท ดอกพุทตูม ดอกนิล ดอกประพันธ์ ดอกเพชรสยาม ตัวสัตว์ ลายฉลุ ลายไทย ลายเครือเถา ลวดลาย ตัวอักษร ลายเส้น | <ul style="list-style-type: none"> <li>– มีการพัฒนาลวดลายให้สวยงามและแปลกใหม่มากขึ้น</li> <li>– พัฒนาลวดลายร่วมสมัยกับวัฒนธรรมต่างชาติ</li> <li>– การใช้อุปกรณ์มาช่วยในการสร้างสรรค์ลวดลายใหม่</li> <li>– พัฒนาลวดลายเพื่อการประกวดแข่งขัน</li> </ul> |

6. เทคนิคการแกะสลักของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย

ตารางที่ 6 แสดงอดีตปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงเทคนิคการแกะสลักของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย

| อดีต                                                  | ปัจจุบัน                                                                                     | การเปลี่ยนแปลง                                                                              |
|-------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>การจับมีด</b>                                      |                                                                                              |                                                                                             |
| – การจับมีดแบบปอกผัก<br>– การจับมีดแบบดินสอ           | – การจับมีดแบบปอกผัก<br>– การจับมีดแบบดินสอ                                                  | – ยังมีการจับมีดแบบปอกผักและแบบดินสอ                                                        |
| <b>การเลือกอุปกรณ์</b>                                |                                                                                              |                                                                                             |
| – มีดแกะสลักเพียงเล่มเดียว                            | – มีดแกะสลัก<br>– เครื่องมือแกะสลักของอ่อน                                                   | – การใช้มีดแกะสลักและอุปกรณ์ทุ่นแรงในการแกะสลัก ทำให้ผลงานมีความหลากหลายและงานเสร็จเร็วขึ้น |
| <b>เทคนิคการแกะสลักขั้นพื้นฐาน</b>                    |                                                                                              |                                                                                             |
| – การปอก การคว้าน การแบ่งกลีบ การจัก การหั่น การเฉือน | – การปอก การคว้าน การแบ่งกลีบ การจัก การหั่น การเฉือน การใช้พิมพ์กด การใช้เครื่องมือเซาะกลีบ | – เกิดการคิดค้นเครื่องมือ เพื่อใช้ในการแกะสลัก                                              |
| <b>เทคนิคการแกะสลักชั้นกลาง</b>                       |                                                                                              |                                                                                             |
| – การเกลารูปทรงต่าง ๆ<br>– การแกะสลักเกสรดอกไม้       | – การเกลารูปทรงต่าง ๆ<br>– การแกะสลักเกสรดอกไม้                                              | – การเกลารูปทรงดอกไม้ต่าง ๆ เพื่อให้ผลงานมีความเหมือนจริง                                   |

ตารางที่ 6 แสดงอดีตปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงเทคนิคการแกะสลักของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย (ต่อ)

| อดีต                                                                                                                                                            | ปัจจุบัน                                                                                                                                                                                                                                                           | การเปลี่ยนแปลง                                                                                                                                                                                                               |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| เทคนิคการแกะสลักชั้นกลาง (ต่อ)                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                              |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- การแกะสลักกลีบดอกไม้</li> <li>- การแกะสลักภาชนะ</li> </ul>                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>- การแกะสลักกลีบดอกไม้</li> <li>- การแกะสลักภาชนะ</li> </ul>                                                                                                                                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>- การแกะสลักยังคงมีการเลียนแบบธรรมชาติ</li> <li>- แกะสลักภาชนะโดยการเลียนแบบภาชนะที่ใช้ใส่อาหาร</li> </ul>                                                                            |
| เทคนิคการแกะสลักชั้นสูง                                                                                                                                         |                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                              |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- การพลิกมีด</li> <li>- การแกะสลักลายเครือเถา</li> <li>- การแกะสลักตราสัญลักษณ์</li> <li>- การแกะสลักตัวสัตว์</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- การพลิกมีด</li> <li>- การแกะสลักกลีบม้วน</li> <li>- การแกะสลักลายเครือเถา</li> <li>- การแกะสลักตราสัญลักษณ์</li> <li>- การแกะสลักตัวสัตว์</li> <li>- การแกะสลักลวดลายประยุกต์</li> <li>- การติดประกอบ (ใช้กาว)</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- เทคนิคการแกะสลักเพิ่มมากขึ้นทำให้ผลงานมีความหลากหลาย เช่น การติดกาว</li> <li>- ช่างแกะสลักต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ โดยนำเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ร่วมกันเพื่อความสวยงามแปลกใหม่</li> </ul> |

7. การดูแลรักษาผลงานแกะสลักของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย

ตารางที่ 7 แสดงอดีตปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงการดูแลรักษาผลงานแกะสลักของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย

| อดีต                                                                                                                                                                                                                                      | ปัจจุบัน                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | การเปลี่ยนแปลง                                                                                                                                        |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ระยะสั้น 1-2 วัน                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                       |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- ล้างน้ำ แช่น้ำ แช่ / จุ่มน้ำเย็น แช่ / จุ่มน้ำเกลือ แช่ / จุ่มน้ำมะนาว</li> <li>คลุมผ้าขาวบาง ห่อใบตอง เก็บในอุณหภูมิห้องแช่ในกล่องน้ำแข็ง</li> </ul>                                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ล้างน้ำ แช่น้ำ แช่ / จุ่มน้ำเย็น แช่ / จุ่มน้ำเกลือ แช่ / จุ่มน้ำมะนาว</li> <li>คลุมผ้าขาวบาง ห่อใบตอง เก็บในอุณหภูมิห้องแช่ในกล่องน้ำแข็ง แช่ตู้เย็น</li> </ul>                                                                                                                                                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ช่างแกะสลักมีการดูแลรักษาด้วยวิธีการตามธรรมชาติ</li> </ul>                                                   |
| ระยะยาว 3-7 วัน                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                       |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- ห่อพลาสติกแล้วนำมาแช่ตู้เย็น</li> <li>- ใส่กล่องพลาสติกแล้วนำมาแช่ตู้เย็น</li> <li>- ห่อกระดาษทิชชูหรือห่อพลาสติกแล้วนำมาแช่ตู้เย็น</li> <li>- การถนอมอาหาร เช่น การเชื่อม การแช่อิ่ม</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ห่อพลาสติกแล้วนำมาแช่ตู้เย็น</li> <li>- ใส่กล่องพลาสติกแล้วนำมาแช่ตู้เย็น</li> <li>- ห่อกระดาษทิชชูหรือห่อพลาสติกแล้วนำมาแช่ตู้เย็น</li> <li>- การใช้สารเคมีที่ใช้ในอาหาร เช่น กรดเพอร์ออกซิแอซิดิก โซเดียมไฮโปคลอไรต์</li> <li>- การใช้สารเคมีสำหรับการแกะสลักเพื่อจัดแสดง เช่น สารฟอกขาว</li> <li>- การถนอมอาหาร เช่น การเชื่อม การแช่อิ่ม</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- การเก็บรักษาในตู้เย็น ช่วยให้ผลงานแกะสลักมีอายุยาวนานขึ้น</li> <li>- การนำเทคโนโลยีมาใช้ดูแลรักษา</li> </ul> |

## 8. ประโยชน์การนำงานแกะสลักไปใช้ของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย

ตารางที่ 8 แสดงอดีตปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงประโยชน์การนำงานแกะสลักไปใช้ของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย

| อดีต                                                                                                                                             | ปัจจุบัน                                                                                                                                         | การเปลี่ยนแปลง                                                                                                                                                                 |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>การบริโภค</b>                                                                                                                                 |                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- เพื่อความสะดวกในการรับประทาน</li> <li>- เพื่อความสวยงาม</li> <li>- เพื่อการถนอมอาหาร</li> </ul>         | <ul style="list-style-type: none"> <li>- เพื่อความสะดวกในการรับประทาน</li> <li>- เพื่อความสวยงาม</li> <li>- เพื่อการถนอมอาหาร</li> </ul>         | <ul style="list-style-type: none"> <li>- การนำงานแกะสลักมาใช้เพื่องานอาหารมากขึ้น</li> </ul>                                                                                   |
| <b>งานมงคล</b>                                                                                                                                   |                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- งานปีใหม่ งานวันเกิด งานมงคลสมรส</li> </ul>                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>- งานปีใหม่ งานวันเกิด งานมงคลสมรส</li> </ul>                                                             | <ul style="list-style-type: none"> <li>- การนำงานแกะสลักไปใช้ตกแต่งในงานสำคัญต่าง ๆ มากขึ้น</li> </ul>                                                                         |
| <b>งานอวมงคล</b>                                                                                                                                 |                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- การจัดตกแต่งเมรุ จิตกาธาน เชิงตะกอน</li> </ul>                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>- การจัดตกแต่งเมรุ จิตกาธาน เชิงตะกอน</li> </ul>                                                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ยังคงมีการอนุรักษ์</li> </ul>                                                                                                         |
| <b>ธุรกิจการโรงแรม ภัตตาคาร ร้านอาหาร</b>                                                                                                        |                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- การแกะสลักเพื่อการรับประทาน</li> <li>- การจัดตกแต่งจานอาหาร</li> <li>- การจัดตกแต่งโต๊ะอาหาร</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- การแกะสลักเพื่อการรับประทาน</li> <li>- การจัดตกแต่งจานอาหาร</li> <li>- การจัดตกแต่งโต๊ะอาหาร</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ยังเป็นที่นิยม สามารถนำไปสร้างรายได้หลักหรือรายได้เสริมเพิ่มมากขึ้น</li> </ul>                                                        |
| <b>การเผยแพร่วัฒนธรรม</b>                                                                                                                        |                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- การจัดแสดงงานแกะสลัก</li> <li>- การสาธิตงานแกะสลัก</li> </ul>                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>- การจัดแสดงงานแกะสลัก</li> <li>- การสาธิตงานแกะสลัก</li> </ul>                                           | <ul style="list-style-type: none"> <li>- การสร้างคุณค่าให้กับงานแกะสลัก</li> <li>- การจัดแสดงสาธิตการนำงานแกะสลักไปประดับตกแต่ง</li> </ul>                                     |
| <b>ของขวัญ ของที่ระลึก</b>                                                                                                                       |                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- การแกะสลักสุปู่</li> <li>- การแกะสลักเทียน</li> </ul>                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- การแกะสลักสุปู่</li> <li>- การแกะสลักเทียน</li> </ul>                                                   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- มีการสร้างอาชีพการแกะสลักสุปู่และเทียน เพื่อเป็นของที่ระลึก</li> </ul>                                                                |
| <b>การประกวดแข่งขัน</b>                                                                                                                          |                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>- การประกวดแข่งขันงานแกะสลักระดับประเทศ</li> </ul>                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>- การประกวดแข่งขันงานแกะสลักระดับประเทศ</li> <li>- การประกวดแข่งขันงานแกะสลักระดับนานาชาติ</li> </ul>     | <ul style="list-style-type: none"> <li>- มีการประกวดแข่งขันงานแกะสลักตั้งแต่ระดับประถม มัธยม อุดมศึกษา และประชาชนทั่วไป</li> <li>- มีการแข่งขันงานแกะสลักในเวทีสากล</li> </ul> |

### สรุปและอภิปรายผล

1. แนวโน้มการศึกษางานแกะสลักของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย การเรียนรู้ ภาคทฤษฎีควบคู่กับการลงมือปฏิบัติ โดยการเรียนรู้ตั้งแต่ลายพื้นฐานง่าย ๆ จนถึงลวดลายขั้นสูง ผู้สอนสาธิตให้ผู้เรียนดูเป็นขั้นตอนและให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติลองฝึกดูลองถูกด้วยการลงมือทำ นอกจากนั้นการศึกษาและเรียนรู้

งานแกะสลักผักผลไม้ได้ด้วยตนเอง เช่น หลักสูตรออนไลน์ มีการเรียนการสอนงานแกะสลักมากขึ้นในสื่อออนไลน์ เรียนหลักสูตรระยะสั้นเฉพาะด้าน มีหนังสือ ตำราแกะสลักผักผลไม้ 2 ภาษาเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thepkit (2013) ศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาประณีตศิลป์ โรงเรียนช่างฝีมือในวัง (หญิง) พบว่า มีกระบวนการเรียนรู้และสั่งสมภูมิปัญญาดังนี้ 1) เรียนรู้จากการสืบทอดในครอบครัวและเครือญาติ 2) เรียนรู้ด้วยตนเอง 3) เรียนรู้จากการปฏิบัติงาน 4) เรียนรู้จากผู้รู้และอาจารย์ 5) เรียนรู้จากการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้สอนจากการคิดค้นวิธีการสอนและการแก้ปัญหาให้กับผู้เรียน 6) เรียนรู้โดยการคิดสร้างสรรค์ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาผสมผสานและต่อยอดองค์ความรู้ 7) เรียนรู้จากศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี 8) เรียนรู้เรื่องอื่น ๆ ที่สนใจหรือที่เกี่ยวข้อง 9) พรสวรรค์ส่วนบุคคลและนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sebsaithai & Hongwityakorn (2019) ศึกษาการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน สำหรับช่างฝีมือไทยพบว่า การกำหนดหรือจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะที่ทำหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้หรือสถาบันในการพัฒนาช่างและผู้ประกอบการสู่สากล เพราะผู้ประกอบการและช่างฝีมือไทยมีสมาชิกจำนวนมากและกระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ ซึ่งภาครัฐอาจมอบให้สถานศึกษาหรือองค์กรวิชาชีพที่มีอยู่ทำหน้าที่ได้

2. แนวโน้มการเริ่มต้นอาชีพของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทยพบว่า สังคมไทยให้ความสำคัญในอาชีพช่างฝีมือแกะสลักซึ่งเป็นทุนทางวัฒนธรรม ทำให้มีการเรียนรู้สืบทอดอาชีพงานแกะสลักมากขึ้น และช่างแกะสลักมีอาชีพหลากหลายมากขึ้น เช่น รับราชการ/พนักงานของรัฐ พนักงานบริษัทเอกชน ธุรกิจส่วนตัว อาชีพอิสระ เป็นต้น รายได้จากแกะสลักค่อนข้างสูงเพราะเป็นงานฝีมือที่ต้องมีความคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาตลาดใหม่ให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phakdeelikhit et al. (2015) ศึกษาการถ่ายทอดความรู้อาชีพช่างทองไทยอย่างยั่งยืนพบว่า การถ่ายทอดความรู้และการส่งผ่านความรู้อาชีพช่างทองไทยอย่างมีประสิทธิภาพ การปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ สืบทอดและนำสู่การประกอบอาชีพอย่างมั่นใจภายใต้ทัศนคติ ความรู้ทักษะและกระบวนการเรียนรู้ที่ถ่ายทอดสู่ผู้เรียนทุกระดับช่วงชั้น เพื่อมุ่งหวังให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถนำความรู้เพื่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การประกอบอาชีพและการเข้าสู่ภาวะการมีงานทำ

3. แนวโน้มอุปกรณ์ที่ใช้ของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย มีการพัฒนาอุปกรณ์แกะสลักมากขึ้น ทำให้มีราคาถูกลง มีการนำเข้าอุปกรณ์เสริมที่ใช้ในแกะสลักมากขึ้นเพื่อใช้ทุนแรงในการแข่งขัน หรือสร้างชิ้นงานแกะสลักทำให้ผลงานมีความหลากหลายและงานเสร็จเร็วขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Hongrattanavorakit (2022) กล่าวว่าปัจจุบันมีการใช้อุปกรณ์เสริมหรือเครื่องมือแกะสลัก ไม่ว่าจะเป็นสิ่ว ที่ขูด และที่ปอก จะช่วยในการแกะสลักให้เร็วขึ้นเพราะในภาคธุรกิจโรงแรมมีการทำงานแข่งกับเวลาทำให้ได้ผลงานมากขึ้น และประหยัดแรงงาน และในการประกวดแข่งขันแกะสลักระดับชาติหรือระดับนานาชาติ สามารถใช้มีดแกะสลัก อุปกรณ์เสริมหรือเครื่องมือตามความถนัดของช่างแกะสลักในแต่ละประเทศ

4. แนวโน้มวัตถุดิบของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย มีการพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตรส่งผลให้ผักและผลไม้มีคุณภาพดีเหมาะกับการแกะสลัก เช่น มีขนาดใหญ่ขึ้น เนื้อหนา มีรูปทรงและสีสรรที่หลากหลายมากขึ้น และมีการนำเข้าผักและผลไม้บางชนิดจากต่างประเทศและบางชนิดมีการนำสายพันธุ์ผักและผลไม้ต่างประเทศมาปลูกในไทยเพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้นช่างแกะสลักมีความรู้ความเข้าใจในการเลือกวัสดุวัตถุดิบผักและผลไม้แกะสลัก ระยะเวลาการเตรียมงาน การเก็บรักษาผักและผลไม้แกะสลัก จากหนังสือ

ตำรา สื่อต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ Hongrattanavorakit (2022) กล่าวว่าปัจจุบันผักและผลไม้ส่วนใหญ่ที่มีอยู่ตามท้องตลาดหรือห้างสรรพสินค้าสามารถมีผลผลิตออกตลอดทั้งปี รวมทั้งผักและผลไม้ที่มีการนำเข้ามาจากต่างประเทศค่อนข้างมีราคาถูกกว่าในอดีต อีกทั้งบางชนิดประเทศไทยสามารถปลูกได้เอง

5. แนวโน้มลวดลายของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย มีการนำลวดลายขั้นต้น ลวดลายชั้นกลาง ลวดลายชั้นสูงมาประยุกต์สร้างสรรค์ลวดลายให้สวยงามและแปลกใหม่เพื่อการประกวดแข่งขัน การจัดแสดงผลงานลวดลายที่พัฒนามาสร้างสรรค์มีความร่วมสมัยกับวัฒนธรรมต่างชาติ อีกทั้งชิ้นงานเน้นความเป็นธรรมชาติเสมือนจริงมีการระบายสีดอกไม้ตัวสัตว์เพิ่มเติม มีการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการออกแบบลวดลายเพื่อการสร้างสรรค์ลวดลายใหม่ รวมถึงการออกแบบจัดตกแต่งการแกะสลัก สอดคล้องกับ Hongrattanavorakit & Aitsarasuchip (2022) กล่าวว่าการฝึกปฏิบัติการแกะสลักต้องให้เกิดการเรียนรู้ อย่างถ่องแท้ โดยนักแกะสลักที่ดีควรเริ่มฝึกหัดจากลวดลายพื้นฐานซึ่งเป็นการฝึกหัดการจับมีด เมื่อมีทักษะชำนาญสามารถกำหนดน้ำหนักมือได้อย่างแม่นยำจึงเพิ่มระดับการแกะสลักลวดลายชั้นกลาง และสุดท้ายเป็นการฝึกแกะสลักลวดลายชั้นสูงซึ่งต้องใช้ความชำนาญ และยังสอดคล้อง Hongrattanavorakit (2022) กล่าวว่าปัจจุบันลวดลายที่นิยมนำมาใช้ในงานแกะสลักก็ยังคงเป็นลวดลายจากธรรมชาติเพราะการแกะสลักของไทยมีเอกลักษณ์ในความเสมือนจริงและความอ่อนช้อย

6. แนวโน้มเทคนิคการแกะสลักของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย เทคนิคการแกะสลักจะมีความหลากหลายมากขึ้น เกิดจากการเรียนรู้จากศึกษา ค้นคว้า การชมนิทรรศการ สื่อออนไลน์ รวมถึงการประกวดแข่งขันในระดับต่าง ๆ การฝึกฝนการใช้อุปกรณ์เครื่องมือการจับมีด การเลือกใช้มีดแกะสลัก เครื่องมือแกะสลักของอ่อน การฝึกฝนการปอก การคว้าน การแบ่งกลีบ การจัก หั่น ฉีก เป็นจุดเริ่มของการฝึกฝนการแกะสลัก การแกะสลักโดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การพลิกมีด การแกะสลักกลีบม้วน การแกะสลักลายเครือเถา การติดประกอบ (ใช้กาว) ทำให้ผลงานมีความหลากหลายสวยงามแปลกใหม่ ซึ่ง Hongrattanavorakit (2022) กล่าวว่า การแกะสลักผักและผลไม้ให้มีความสวยงามและอ่อนช้อย สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การเกลารูปทรง ไม่ว่าจะเป็นการแกะสลักดอกไม้ชนิดต่าง ๆ ภาชนะ หรือตัวสัตว์ สำหรับการเกลารูปทรงภาชนะหรือรูปทรงตัวสัตว์จะกำหนดรูปทรงเสมือนจริง และปัจจุบันยังมีการนำกาวมาใช้ในการแกะสลักสำหรับการประกอบชิ้นเพื่อให้ผลงานมีความเสมือนจริงมากที่สุดและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sebsaithai & Hongwityakorn (2019) ศึกษาการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันสำหรับช่างฝีมือไทย มีการพัฒนาระบบการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้สู่ตลาด ระบบการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้สำหรับช่างและผู้ประกอบการเพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองและวิชาชีพสู่สากล

7. แนวโน้มการดูแลรักษาผลงานแกะสลักของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทยพบว่า ควรรู้เกี่ยวกับขั้นตอนในการปฏิบัติงาน การล้างทำความสะอาดผักและผลไม้ ปฏิบัติงานอย่างถูกสุขลักษณะ สะอาดปลอดภัย ถูกต้องตามหลักโภชนาการ และสงวนคุณค่าทางอาหาร นอกจากนั้นมีการใช้สารเคมีจากธรรมชาติที่ใช้ในอาหารในการดูแลรักษาผลงานแกะสลัก การใช้สารเคมี เช่น สารฟอกขาวสำหรับการแกะสลักเพื่อจัดแสดง ยังสอดคล้องกับ Suwannarak & Rattanapanone (2015) กล่าวว่า การดูแลรักษาและเก็บรักษาตั้งแต่ขั้นตอนก่อนแกะสลัก ระหว่างแกะสลัก และหลังแกะสลัก เพื่อลดการปนเปื้อนของจุลินทรีย์ และยังสอดคล้องกับ Hongrattanavorakit (2023) กล่าวว่าช่างแกะสลักจำเป็นต้องทำงานแข่งขันกับเวลา

โดยจะต้องใช้ระยะเวลาในการแกะสลักสั้น เพื่อไม่ให้คุณค่าทางรสชาติของผักและผลไม้เสียตลอดจนสงวนคุณค่าทางโภชนาการ เมื่อแกะสลักเรียบร้อยแล้วไม่ควรล้างหรือแช่น้ำทิ้งไว้นานเกินไปเพราะจะทำให้เน่าเสียได้ง่าย และควรแยกชนิดของผักและผลไม้แกะสลักในภาชนะบรรจุขึ้นงานการเก็บผักและผลไม้แกะสลักในตู้เย็นหรือห้องเย็นที่สะอาดถูกสุขลักษณะมีการควบคุมสภาวะการจัดเก็บให้เหมาะสมกับชนิดของผักและผลไม้แกะสลัก

8. แนวโน้มประโยชน์การนำงานแกะสลักไปใช้ของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย งานแกะสลักได้รับความนิยมนำไปใช้เพื่อการบริโภค โอกาสต่าง ๆ ทั้งงานมงคล งานอวมงคล สามารถเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริมในธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร ร้านอาหาร นอกจากนั้นสามารถสร้างอาชีพแกะสลักของที่ระลึกได้อีกด้วย งานแกะสลักผักและผลไม้แสดงเอกลักษณ์ความเป็นไทยทั้งในต่างประเทศ การแกะสลักเพื่อการรับประทานสวยงาม คำนึงถึงคุณค่าทางโภชนาการ ความสะอาด ลวดลายที่ใช้เวลาน้อย มีการสัมผัสชิ้นงานน้อย และแกะสลักเพื่อใช้สำหรับจัดตกแต่งหรือจัดแสดง ออกแบบสร้างสรรค์เป็นชิ้นงานที่ไม่ได้นำไปรับประทาน ลักษณะงานจึงเน้นความอ่อนช้อย ประณีต ลวดลายซับซ้อน สวยงาม ซึ่ง Hongrattanavorakit (2022) กล่าวว่า การแกะสลักผักและผลไม้ยังมียุคคุณค่าในด้านต่าง ๆ ได้แก่ คุณค่าทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา มีคุณค่าความงามที่มีเอกลักษณ์ไม่เหมือนใคร และคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมที่สามารถสร้างอาชีพและรายได้ได้อีกด้วย

### ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยพบว่า สภาพการณ์และแนวโน้มสมรรถนะของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย ช่างแกะสลักสามารถศึกษาเรียนรู้งานแกะสลักจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน และมีเทคโนโลยีสนับสนุนการศึกษาเรียนรู้งานแกะสลัก ช่างแกะสลักสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้หลากหลาย เช่น รับราชการ/พนักงานของรัฐ พนักงานบริษัทเอกชน ธุรกิจส่วนตัว อาชีพอิสระ และการสร้างผลงานที่มีอัตลักษณ์เป็นที่ยอมรับได้รับค่าตอบแทนสูง และรัฐบาลสนับสนุนการสืบทอดงานแกะสลักเนื่องจากมีส่วนช่วยในการขับเคลื่อนกระแสวัฒนธรรมหรือ Soft Power ดังนั้นควรมีการกำหนดมาตรฐานอาชีพช่างแกะสลักจากหน่วยงานของรัฐเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ และความสามารถในการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นตามที่ตลาดแรงงานต้องการ

### กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีพจนานุกรมรูปแบบการจัดการองค์ความรู้สมรรถนะของช่างฝีมือแกะสลักในประเทศไทย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลหลักที่ให้สัมภาษณ์เชิงลึกทำให้การศึกษาในครั้งนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครที่สนับสนุนทุนการศึกษา

## References

- Chaisri, A. (2020). Human Resource Management Based on Competency. *Academic MCU Buriram Journal*, 5(2), 234–248.
- Department of Cultural Promotion (DCP). (2016). **Traditional Craftsmanship: National Intangible Cultural Heritage**. <https://chantralibraryhome.files.wordpress.com/2019/07/publication12.pdf>
- Hongrattanaavorakit, S. & Aitsarasuchip, K. (2022). Discourse Analysis: Maintaining Teaching Identity of Professor in Fruit and Vegetable Carving for Faculty of Home Economics Technology, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon. *Journal of Cultural Approach*, 23(44), 34–46.
- Hongrattanaavorakit, S. & Chantakul, S. (2023). Role Perception of Carving Fruits and Vegetables Preservation. *Journal of Cultural Approach*, 24(45), 3–17.
- Hongrattanaavorakit, S. (2022). Contemporary Art of Fruit and Vegetable Carving. *Journal of Cultural Approach*, 23(44), 58–69.
- Hongrattanaavorakit, S. (2023). Fruit and Vegetable Carving: Value-Added to Thai Food. *Journal of Thai Food Culture*, 5(1), 51–60.
- McClelland, D. C. (1973). Testing for Competence Rather than for Intelligence. *American Psychologist*, 28, 1–14.
- Panprom, S. (2013). **Fruits and Vegetable Carving; the Development of Carving Patterns for Food Decoration**. Mahasarakham University.
- Phakdeelikhit, L., Chunsakorn, P., Wattana, L. & Tharawanich, S. (2015). Sustainable Thai Goldsmith Knowledge Transfer. *Princess of Naradhiwas University Journal*, 7(1), 115–126.
- Sawangasuk, P. (2012). **Vegetable and Fruit Carving**. Ramkhamhaeng University Press.
- Sebsaithai, J. & Hongwityakorn, U. (2019). Knowledge Management to Enhance Competitive Capabilities of Thai Hairdressers. *Journal of Education Studies*, 47(1), 56–76.
- Spencer, L. M. & Spencer, S. M. (1993). **Competence at Work: Model for Superior Performance**. Wiley & Sons.
- Suriyakamol, S. (2016). **A Model and a Learning Process to Develop Excellence in Carving Fruits and Vegetables: Case Study of Recipients of National Excellence Fair Awards**. Srinakharinwirot University.
- Suwannarak, J. & Rattanapanone, N. (2015). **Fruit and Vegetable Carving Technology**. Odeon Store.
- Thepkit, M. (2013). The Body of Knowledge on Master of Wisdom in the Fine Arts: Women's College in the Court. *Veridian E-Journal*, 6(2), 756–773.